

ІСТОРІЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ ТА ТЕОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ СХІДНОЇ ЄВРОПИ

о. д-р Річард Горбань

Івано-Франківська теологічна академія

Суспільний вимір особи згідно з християнським реляційним персоналізмом Чеслава Станіслава Бартніка*

Ще від часів Боеція (бл. 480-524) увійшло в практику говорити про людську особу як про індивідуальність, її неповторність, особливість. Та донині багато відкидають персоналізм, щоб рятувати суспільний вимір людини, звертаючи увагу передовсім на спільноту як таку. Тим часом все більше зауважується, що особа, будучи окремою субстанцією в фізичному плані, має спільну для всіх людських індивідів природу, оскільки всі належать до тієї самої спільноти людей. І то не лише людська природа єднає всіх людей в одну спільноту, а сама особа в своїй сутності діалектична, тобто індивідуальна і водночас суспільна [5, s. 161]. Розвивається не тільки сама по собі, а й завдяки необхідній онтичній реляції (ставленню) до інших осіб, та врешті до спільноти осіб. Особа стає собою завдяки віднесенню себе, зіставленню, до інших осіб. В свою чергу суспільство стає собою, сповняє своє завдання і реалізує себе тоді, коли знаходиться на служінні особам, з яких складається, і то кожній особі зокрема, без винятку. Тому особа за своєю сутністю має спільнотний, суспільний характер, а суспільство зі своєї природи персональне [там само, s. 162]. Особа створюється Богом враз з іншими в лоні всієї дійсності світу. В другу чергу творить сама себе у внутрішньому та зовнішньому порядку, для чого необхідна також інша особа та спільнота осіб. В цьому значенні особа, яка не може знайти повноцінного ставлення в самій собі, не здатна спілкуватись тільки з собою, виходить поза себе, встановлюючи контакти,

* Дану тему представлено на II Всеукраїнській науково-теоретичній конференції «Християнська етика як джерело українського права» 07 березня 2009 р. в Івано-Франківському університеті права ім. Короля Данила Галицького.

будуючи взаємини та виробляючи ставлення. В цей спосіб отримує щось від інших, дар іншої особи. В свою чергу суспільство отримує вимір не тільки природи, а й особи [13, s. 194]. Вона отримує персональний, особовий характер, поряд з тим, що має також предметний та підметний виміри, де той другий завжди має більше значення та вагу.

В персоналізмі людську особу розглядається не тільки в індивідуальному вимірі, але також як суспільне буття. Особа зі своєї природи відзначається своїм співвідношенням, реляцією, вона відкрита на спільноту осіб [23, s. 259]. Тому можна говорити про суспільний характер особи. Поряд з цим і спільноту розглядається в персоналістичному ключі, де присутнє особливе особове буття.

Особа знаходить своє реалізування, зріст, вдосконалення за допомогою реляції до інших, з огляду на свою глибинну реляційну сутність. Перше – вона бере свій початок від інших (Бога, батьків, своїх вихователів, які формують її, батьківщини, народу). Згодом вона реалізує себе через віднесення до інших, разом з іншими, в ідеях, цінностях, діях, творчості, перебуванні в одному середовищі (міста, цивілізації). Також знаходить своє звершення, кінцеву реалізацію за допомогою пізнання, любові, прагнення, єднання особових світів в одну спільну дійсність (подружжя, сім'я, якась спільнота, об'єднання).

Антиномію, яка має місце між індивідом та спільнотою, намагались розв'язати за допомогою розрізнення між одиницею як елементом суспільства та особою як самодостатньою величиною. Однак це не давало повного вирішення, оскільки реально існує тільки особа як одиниця, а не суспільство. Тому часто застосовується вирішення в плані абстрагування від суспільної онтології, зводячи все до соціальної психології чи іншого. А це вже суспільний паралелізм. Професор Чеслав Бартнік, ґрунтуючись на принципах соціологічного реалізму, вказує на онтичний зв'язок та водночас відмінність площин між індивідуальним та суспільним вимірами людського буття. Обидві площини (спільноти та індивідуального) взаємно себе зумовлюють та доповнюють. У спільноті вбачає найбільш реальну постать персоналізму, оскільки її фундаментом є індивідуальна людська особа, завдяки чому вона (спільнота) відзначається найменшим ступенем соціологічної абстрактності. Особа стає вповні собою в інших, в спільноті, натомість спільнота, суспільство стає вповні собою в особах [12, s. 37]. Служіння суспільству своїм особовим світом дає можливість людській природі перейти на рівень особового суспільства. В площині персональних стосунків людська особа стає кінцевим, завершальним пунктом для всієї дійсності, тобто тим, на що все повинно скеровуватись та до чого прямувати [там само, s. 38].

Особа відзначається діалектичним існуванням, тобто існує сама в собі, але реалізує себе тільки в інших [16, s. 128]. Вона стає вповні реальною тільки у ставленні до іншої особи, яку також формує та утверджує. Відбувається взаємодія осіб у формуванні себе та зростанні в своїй особовості, що вкінці дає повноцінну постать особи. В цей спосіб формується новий спосіб буття – персональний. Внаслідок цього створюється новий рівень буття – «віднесення», реляції, який має багато аспектів та значно перевищує звичайне природне буття індивіда [там само].

Індивідуальна та суспільна самореалізація особи відбувається тематично, на засаді реалізації цінностей. Йдеться тут не тільки про релігійність та мораль, звичайну досконалість, а й про всі складові сутності особи, які мають свою реляцію до людської спільноти. Тематами, що реалізують особове буття, слід вважати правду, добро, красу, свободу, творчість, працю та інше. Людська особа в сучасному світі знаходиться в стані внутрішньої розірваності між цінностями та псевдоцінностями, творенням і нищенням, додатною та від'ємною дійсністю [9, s. 23].

Індивідуальна особа формує себе за допомогою діяльності спільноти, і навпаки. Суспільство в його різних вимірах та постатях отримує певну тверду статичність, хоча, поряд з цим, також творчий динамізм, який проявляється в усіх суспільних аспектах, а передовсім за посередництвом суспільного життя: економіки, культури, науки, мистецтва, політики, системи інформації, зв'язку, світу ідей та віртуального світу [4, s. 156].

Також індивідуальна особа повинна перемінюватись (у спільнотному середовищі) в різноманітних етичних передумовах: в чесноті любові, справедливості, правді, відповідальності, сумлінні, послузі, професійній компетентності, спільнотній покорі, пошані особистої та загальної свободи. З цих чеснот християнства найважливішою є здатність любити: «Любов означає не тільки саме почуття, яке скоріше другорядне, але всю поставу, реальне особисте спрямування себе, свого тіла і душі, думок і волі, досвіду і праці задля добра інших» [17, s. 353].

Вирішальним, згідно з Чеславом Бартніком, слід вважати найширше розуміння цього добра, що спричинятиме повернення всієї нашої сутності до бажання добра і любові для інших: близьких, рідних, свого народу. Отже, любов якнайкраще утверджує суспільство, а людська особистість саме у любові знаходить свій найповніший вираз [там само, s. 354].

Людина поряд з тим, що є особою, завдяки цьому стає процесом «до особи», до іншої особи, до спільноти осіб. Вона – не замкнутий в собі індивід, а скоріш здатність досконалого єднання з іншими, творення

спільноти з іншими особами, оскільки зовнішньою метою та сенсом особи може бути лише особа [4, s. 157]. При цьому чим більше особа пов'язує себе, своє буття, існування з іншими, тим більше стає собою, тобто особою. А також чим більше суспільство служить особі своїм буттям, діями, спрямуваннями, тим більше стає повноцінним суспільством, утверджуючи свою сутність.

Те, що людина подібна до Бога, вказує не тільки на якийсь один аспект, скажімо, людську духовну природу, але також, з огляду на власну особливу здатність єднання у спільноті, творення взаємин з іншими особами, що дає можливість говорити про спільноту осіб. Виразом суспільної природи людини слід вважати не тільки державу, а й інші суспільні підмети, такі як сім'я – найбільш фундаментальна спільнота, встановлена самим Творцем. Ним є також народ, який бере свій початок з певного роду (сім'ї), міжнародні організації та Церква – надприродна спільнота [19, s. 51].

Певний взаємозв'язок між партикулярною та універсальною дійсностями можна визнати невід'ємною рисою людської особи. Спільна природа вказує людині на спільне коріння, буття членом однієї великої людської родини. Поряд з цим є історичні зумовленості людства, кожен пов'язаний тісними зв'язками з окремими спільнотами: сім'єю, середовищами, спільнотою однієї культури, етносу, яку прийнято називати народом. В такому ракурсі людська екзистенція перебуває між двома різними полюсами: універсальності та партикулярності, того, що загальне, і того, що часткове [там само, s. 55].

Поряд з тим, що персоналізм пропагує винесення на перше місце людської особи, підкреслюючи та вказуючи її гідність, він не може вважатись індивідуалізмом, оскільки не трактує людського індивіда як своєрідного божка для самого себе. Її можна зрозуміти тільки за допомогою ставлення (реляції) до інших, за допомогою інших осіб та віднесення до спільноти осіб. Для сьогоденського західного індивідуалізму жодне суспільство не має особового виміру, оскільки в ньому все зводиться до індивіда, і тому тільки він має особовий вимір. Особа, згідно з цим напрямком, – це абсолютне буття для себе і з огляду на себе. В цьому полягає його велика помилка, хоча намагаються це твердження представити в постаті гуманізму. Тим часом людина живе повним особовим життям тільки у спільноті осіб [11, s. 92]. Індивідуальна та спільнотна особи взаємно зумовлені та взаємно впливають на своє звершення, становлення, утвердження. Тому сім'я чи більша спільнота, скажімо, народ – це не

82 тільки фізичні чи біологічні величини, а передовсім особові, тому що мають особовий вимір. Завдяки цьому виключається недавнє трактування спільноти в ключі звичайного колективізму, який нівелює індивідів. Поряд з цим слід відкинути індивідуалізм, як помилковий, оскільки трактує будь-яку спільноту як безособову єдність.

Внаслідок цього найбільш повним буттям не можна вважати тіло людини чи душу, а саме особу з її абсолютно підметним еством. Це власне вона реалізує, підносить, абсолютизує людину, а також дає переосмислення всякого буття, цінностей буття [там само]. Особа має своєрідну внутрішню єдність з усіма особовими буттями. Повноцінною дійсністю слід вважати тільки осіб, які єдині мають повноту існування. Все інше існує тільки у співвідношенні осіб, хоча само в собі також є певною реальністю [1, s. 29].

Персоналізації не потрібно сприймати індивідуалістично, ніби все слід підпорядкувати людині як індивідуальності, без віднесення до спільноти інших осіб та загалу буття. Оскільки існує цей особливий взаємозв'язок та взаємовіднесення зі спільнотою, то певний сенс та значення належить спільноті. Вона, під певним аспектом, становить сенс буття та сенс індивідуальної особи. Хоча її можуть деперсоналізувати, відмежувати від індивідуальної особи. Вона також може стати осередком особливого поширення та зростання персональності, свободи буття, особових цінностей [20, s. 100]. Існують також різного роду протиставності між належністю до різних спільнот, а також між реалізованим суспільством та тим, яке ще не отримало своєї повноти виміру, між конкретним та тим, що знаходиться в стані ідеї. Людина, як особовий індивід, повинна включитись у цей вир взаємодій протилежностей з метою встановлення правдивого суспільства [15, s. 104]. Людська особа постає перед важливим питанням реалізування повноти сенсу суспільства. Коли це має місце, тоді вона досягає найглибший сенс власного буття.

Відкриваючи своє реляційне буття цілою своєю істотою, особа й надалі перебуває в факті «буття собою». Чеслав Станіслав Бартнік не трактує цієї реляційності занадто актуалістично, оскільки буття не вичерпується в реляції. І хоча реляції мають здатність призупинятись, мінятись, то особа в перманентний спосіб здатна до творення нових взаємин. Реляція набуває в неї рис субстанціальності. Вона має позитивний, творчий характер і не применшує значення чи ролі особи [21, s. 5]. Особа конститується за допомогою самостійних реляцій, спрямування їх до інших чи іншого, стає вповні собою завдяки дійсності

інших осіб та завдяки реляції до них. Особа – це хтось, хто існує реально серед інших. Подружжя і сім'я стають онтологічно зрозумілими лише як повнота взаємин осіб у площині однієї природи, Божої волі, суспільного права [3, с. 162].

Персоналізм значною мірою акцентує моральні якості людини. Колись вважалось, що моральність членів суспільства належить виключно до сфери впливу релігії або ж є додатком до земного життя, свого роду культурним фольклором. Сьогодні зауважується, що позитивна моральність стає основою формування суспільного життя, зумовлює значення суспільної, економічної, політичної, технічної тематики аспектів людського життя, світу. Людська особа повинна суспільно змінюватись, знаходячи вірну поставу правди, любові, справедливості, відповідальності, сумління, вірності, мужності, працьовитості, діалогу, миру, порядності. Тому персоналізм таки підкреслює формування індивідуальної особи та спільноти в душі правди, любові, розважливості, життєвої мудрості [1, с. 27]. Особливо важлива суспільна любов, яка стає своєрідною зав'язкою суспільства, суспільних цінностей, джерелом та основою спільноти. Її відсутність або ж ненависть стає особливою загрозою для суспільства, тому можна вважати її відсутність чимось антисуспільним, тим, що руйнує спільноту, нищить персональний аспект життя, а також вимір людського існування. Любов дає початок суспільству, його функціонуванню, творенню відносин, наслідків життя у спільноті. Вона охоплює цілу істоту людської особи та спільнотної особи, реальне і повноцінне спрямування себе, свого ества на добро інших [8, с. 34]. Це означає звернення усієї дійсності, своєї і оточуючої, на добро інших осіб. Вона стає найбільш дієвим засобом і середником формування, відродження та перетворення суспільного життя, роблячи його більш людським, більш особовим.

Людина забуває, що була створена не як індивід, окрема одиниця, а як спільнота, оскільки створено людину як чоловіка і жінку. Тому, власне, можна говорити про створення спільноти людей. Створення індивіда було одночасним зі створенням суспільства [7, с. 35]. І це стало початком процесу творення світу на людський спосіб, тобто роблення світу людським, оскільки саме людині Бог довірив піклування і вдосконалення світу.

Християнська наука свідчить, що людина є буттям виключним, самотнім, здатним до певного вдосконалення. Однак для такого поступу людська особа повинна знаходитися у суспільному оточенні, де сама стає вінцем правди про те, що людина є істотою суспільною, при цьому особа і суспільство є категорії невіддільні.

Колись вважалося, що особа є чимось особливим, абсолютним, відділеним від інших і призначена виключно для себе. Сьогодні ж християнство навчає, що бути особою означає бути добром і досконалістю для інших і так найповніше реалізувати себе саму. Визначальним стає твердження, що немає суспільства без особи і просто не існує особи без суспільності [17, s. 131]. Професор Чеслав Станіслав Бартнік стверджує: «Людська особа повинна ставати суспільною особовістю, де ця особовість є найвищою ціллю і сенсом життя (не добробут і навіть не здоров'я). У суспільному вимірі особовість ототожнюється завжди з якимось призначенням або із черговістю призначення. Згідно з християнством, людська особа, самотність в своєму існуванні, реалізується через те, що відкривається на покликання, яке визначає для неї Бог у своїх незабгненних планах створення, облаштування і спасіння світу» [там само, s. 132].

Кожна особа має своє властиве місце, власний час і неповторне покликання. Навіть ненароджена дитина виконує якусь суспільну роль у планах Спасіння, які неподільні для всіх, тобто об'єднані в одну цілість. При цьому світ можна уявити собі як гігантську рухому сцену, на якій розвивається таємнича подія з участю Бога, людей і космосу. Кожна особа і кожна дія стають елементом цієї гри, де Господь, як режисер усього, дає кожному властиву йому роль, з умовою, що вона буде зіграна якнайкраще, якомога оригінальніше, але згідно із загальним планом [13, s. 35].

Згідно з думкою Чеслава Бартніка, ці суспільні покликання різні в своїй суті, але одне залишається незмінним – «бути людиною», а вже всі інші стають певним додатком до першого. За мету життя слід ставити творіння добра іншим, а доповненням до цього стають завдання: бути досконалою дитиною, юнаком, дорослим, старцем. Існує одне універсальне покликання – бути справжнім християнином і дитиною Отця Небесного, а інші, як-от становище, загальні функції, великі справи, управитель будівництва, бригадир робітників, шеф редакції і т. д., не постійні і не обов'язкові. Про це Мислитель каже так: «Є покликання надважливі і менш важливі, але всі вони потрібні в суспільному житті і всі мають знак Божого провидіння, якщо вони згодні з Божим задумом» [18, s. 56]. Врешті, і саме суспільне життя постає, як одна велика роль, яка повинна фактично впливати на формування суспільства. І в зв'язку з цим формується дуже важливе переконання: особа – інтегральна частина суспільства і лише в цей спосіб стає повною особистістю, якщо при цьому виконує своє покликання і еволюціонує до якості досконалої суспільної особовості [13, s. 40].

Людина існує в двох вимірах одночасно: як одиниці і суспільності, тобто людина не може становити групи або виняткової самотності. Тому природна суспільність (родина, рід, плем'я) постає разом з людиною, разом з першими людьми і кожною окремою людиною. А це означає, що людина як у вимірі одноособовім, так і в суспільному, походить зі світу створення. Звідси не тільки перші люди, а й суспільство за своєю суттю «створене» [14, с. 33].

Акт сотворення є одним і тим самим як для особистості, так і для спільноти. На такій zasadі антропогенези також і суспільство не можна вважати чимось чисто біологічним і загрозливим для одиниці, адже в якостях особистості розвивається і розум, воля, і можливість діяти, творити.

Особу можна розглядати як окрему субстанцію, але скоріше у фізичному плані, хоча це базується на людській природі і на людських якостях. Та, понад це, не лише людська природа включає пересічну особу до спільноти, а й саму особу слід бачити творчо-діалектичною, вона «окрема», хоча й належить до спільноти [там само, с. 35]. Розвивається не тільки сама в собі та сама з себе, але також через необхідне буттєве ставлення до інших осіб, а врешті й до значної спільноти подібних до себе [24, с. 17].

Саме тоді особа стає собою через повне віднесення себе до інших осіб, саме в цьому суспільному дусі стає собою, сповняє завдання і реалізує себе, якщо служить особам в цілому, а також і кожному конкретному із них. Сама ж особа вже за своєю природою є суспільною істотою, а суспільство за своєю природою передбачає персональність. В будь-якому випадку, сьгоднішній персоналізм не пов'язаний з індивідуалізмом чи егоцентризмом [там само, с. 24]. Важливо, що у формуванні, творенні особи бере участь Хтось «інший» (Бог, людина), що пов'язане з буттям цілого світу. Це співтворення належить і до сфери самої людини, роблячи це у своєму внутрішньому і зовнішньому обсязі, через що збагачується емпірично інша особа або спільнота в цілому. В цьому розумінні особа завжди має щось від самовіддачі інших та вносить власний вклад у спільне діло, спільне життя, спільну історію, культуру, спільний процес прямування людства до свого звершення, кінцевої мети, реалізації.

У своїх працях професор Чеслав Бартнік стверджує, що бути особою означає мати цілком адекватний розум, волю і можливість реалізації свого людського покликання через певні конкретні дії. В цьому сенсі Святе Письмо говорить, що людина завжди є Кимось, обличчям, світлом Божим. Людська особа неповторна, вибрана серед інших, незглибима до кінця, повна таємниці, але насамперед визначається з іншими, і через інших і для інших [13, с. 113].

85 Повне своє самовираження вона отримує в спільноті з іншими особами, людськими і Божими.

Християнство вважає особу найбільшою таємницею, при цьому визнаючи її повноту лише у співіснуванні з іншими. В принципі особові буття для інших виявляються у діяннях, де людина вже зі своєї природи перебуває у суспільному механізмі здатності та відповідальності. Серед них найважливішою є сила любові, відчуття спільності, служба для добра загалу, розуміння вищих суспільних вартостей. Однак особу ніколи не можна вважати середником у здобутті чогось. Вона завжди – ціль сама в собі, а разом з тим і джерело похідних вартостей. При цьому всі вартості: тілесні, економічні, спільнотні, а здебільшого духовні – для неї справді необхідні. Тому особа стає основою суспільних вартостей і життям суспільства, змістом існування людини та її історії. Адже не було б змістовного існування ані дій без особового характеру людини [25, s. 89]. Суспільство при цьому реалізується і утверджує своє існування через відповідальність своїх членів, осіб, тому в цьому сенсі людина постає як шлях суспільства [6, s. 31]. Воно повинно дотримуватися принципу персональності, вбачаючи у ньому власну реалізацію, здійснення.

Необхідно відмітити, що суспільство персоналізується не тільки через особистий розвиток одиниць і через служіння особам, а й через повний власний розвиток аж до формування певної групової, спільнотної «особистості» [2, s. 414]. Людська особа відкриває вкорінення свого «я» в субстанції душі. А властива і сформована особа народжується на основі спільнотного єднання людей. Тому кожна людина зокрема досягає властиве та повне пізнання свого «я», коли відкриває «ти», а згодом отримує аналогічну відповідь з боку цього «ти». Людина стає даром для іншої людини. Тоді та, інша, людина вже не постає як якийсь анонімне «він», а як особове «ти». Людина отримує своє правдиве «я» завдяки приязній реакції, ставленню зустрічного «ти» [22, s. 106]. Саме в цей спосіб людина постає в категорії та вимірі реляції, віднесення до підмета іншого «я». Завдяки формуванню взаємин між «я» і «ти» виникає інше особливе буття – «ми». Цих «я» і «ти» багато, тому вони переходять у площину «ви», які також не анонімні буття, а творять внутрішню єдність «нас», тобто спільноти.

Людина, як одиниця, неодмінно живе у сфері суспільства, яке не менш реально існуюче, аніж природа. Людина живе як реляція, віднесення себе до інших, немовби в обличчі «другого», іншої особи. Якщо в матеріальному середовищі нам загрожує лише фізичне зло, то у суспільному середовищі

7. Bartnik Cz. St. Misterium człowieka. – Lublin, 2004.
8. Bartnik Cz. St. Myśl eschatologiczna. – Lublin, 2002.
9. Bartnik Cz. St. Naród i społeczeństwo // Materiały XXXIV Dni Modlitw Ruchu Kultury Chrześcijańskiej «Odrodzenie» na Jasnej Górze (20-22 września 1990). – Poznań, 1991. – Z. 9. – S. 27-36.
10. Bartnik Cz. St. Objawienie człowieka // Studia Theologica Varsaviensia. – 1974. – T. 12, № 1. – S. 193-201.
11. Bartnik Cz. St. Od humanizmu do personalizmu // Personalizm. – 2005. – № 9. – S. 83-92.
12. Bartnik Cz. St. Osoba i historia: Szkice z filozofii historii. – Lublin, 2001.
13. Bartnik Cz. St. Personalizm. – Wyd. 2. – Warszawa, 2000.
14. Bartnik Cz. St. Sakramentologia społeczna. – Lublin, 2000.
15. Bartnik Cz. St. Sens bytu // Roczniki Teologiczno-kanoniczne. – 1981. – № 28, z. 2. – S. 97-109.
16. Bartnik Cz. St. Słowo i czyn. – Lublin, 2006.
17. Bartnik Cz. St. Teologia społeczno-polityczna. – Lublin, 1998.
18. Buczek J. Religijne odrodzenie narodu według Hieronima Kajsiewicza. – Lublin, 1986. – (AB KUL, mps).
19. Gacka B. Godność osoby i godność narodu // Personalizm. – 2005. – № 9. – S. 49-58.
20. Gózdź Krz. Społeczność w personalizmie // Bartnik Cz. St. Dotknąć Boga Żywego. – Lublin, 2004. – S. 99-102.
21. Guzowski Krz. Historia personalistyczna // Zamojski Kwartalnik Kulturalny. – 2001. – № 3-4. – S. 2-6.
22. Kowalczyk M. Osoba ludzka // Bartnik Cz. St. Misterium człowieka. – Lublin, 2004. – S. 103-108.
23. Rusecki M. Zagadnienie personalizmu w pracach badawczych Wydziału Teologii KUL (1968-1993) // Roczniki Teologiczne. – 1996. – T. 43, z. 4. – S. 249-263.
24. Schmitz K. Geografia osoby ludzkiej. – Warszawa, 1996.
25. Szostek A. Pozycja osoby w strukturze moralności // Roczniki Filozoficzne KUL. – 1976. – T. 24, z. 2. – S. 41-62.

**Social Value of an Individual According to Christian Relativistic
Personalism of Cheslav Stanislaw Bartnik**

Summary

Professor Cheslav Stanislaw Bartnik consistently constructs his own conception of Christian Relativistic Personalism in his philosophical and theological works. The definition and explanation of the idea of an individual, namely the way it realizes and manifests itself while the social value of each person becomes extremely important, is significant. A human personality is unique, selected out of the many, incomprehensible, full of mysteries, but it shows its value with the others, through the others and for the others. Polish thinker creates his own concept of a natural society that is constructed by persons as social and relational individuals, that completes individual anthropology. He points out that the person as a personalistic "I" is directed towards "I" in the others, he means the leave of one's own boundaries to meet the others. To go to meet the God's Personality, who is the only one who can grant the plenitude of realization of an individual, is very significant for him. Every community, both human and divine, opens the plane of relation and attitude and with the other (human and divine). A human personality is able to show its completeness and realize itself only in the community. An individual by its internal virtues possesses social instincts and abilities to create a community and organize it.